

ICT onder controle door coöperatie

Bas Hansen

Waar wij alleen te klein voor zijn, dat doen we samen: een uitspraak van Raiffeisen, een van de grondleggers van de coöperatieve gedachte in Europa. In 2013 besloten een aantal schoolbesturen in de regio Drechtsteden om ICT gezamenlijk op te pakken. Zo ontstond een in Nederland unieke coöperatie: Kien.

Waarom niet samen?

Namens Rijnconsult Onderwijs vervult Bas Hansen de functie van interim directeur bij Kien. Hoe zit het met ICT in het onderwijs? “In het verleden zagen bestuurders ICT vaak als bijzaak of hulpmiddel. Gelukkig is daar nu het besef dat bijna alles tegenwoordig ‘draait’ op ICT. Je leerlingen zitten in een leerlingadministratie- en -volgsysteem, schoolborden zijn inmiddels vervangen voor touchscreens, in tijden van COVID werken we hybride, en steeds meer onderwijs gaat via educatieve software in de cloud. Zonder ICT wordt lesgeven vandaag de dag heel lastig.”

Ook in de regio Drechtsteden zochten bestuurders naar een manier om bij te blijven. “Uitdagingen op het gebied van bijvoorbeeld privacy, gegevensbescherming, infrastructuur en cyberveiligheid dringen zich steeds nadrukkelijker op. Stuk voor stuk vraagstukken die vragen om een hoge mate van specialisme. Dat maakt het voor individuele scholen lastig. Op het gebied van ICT is binnen een school eigenlijk alleen ruimte voor een generalist. Omdat één persoon onmogelijk alles kan bijhouden, ben je al snel afhankelijk van commerciële dienstverleners. Je bent dan afhankelijk van wat geboden wordt. Als bestuurder mis je dan regie.”

Vandaag de dag bestaat de coöperatie Kien uit tien leden en negen schoolbesturen in het PO, SO, VO, MBO, en HBO, opererend op ongeveer honderd locaties. De missie is helder. Kien ontzorgt de leden op het gebied van ICT, zodat zij zich kunnen concentreren op het onderwijsproces. “In deze regio hebben scholen elkaar weten te vinden in gezamenlijke belangen. In samenwerking vonden ze de schaal die nodig is om een eigen diepgaande ICT-dienst op te zetten.”

Zo richt Kien samenwerking in

Kien begon met het faciliteren van ICT middelen. Alles met een stekertje, zogezegd, van noodzakelijke automatisering tot innovatieve leermiddelen. “Leden hebben hun eigen ICT personeel ingebracht. Bij Kien vonden zij de ruimte om zich verder te specialiseren en ontwikkelen. Zodoende werken bij Kien veel

ICT'ers die een sterke binding met het onderwijs hebben en voelen.

Deze kern hebben we aangevuld met specialisten van buiten het onderwijs. We beschikken nu over een vrijwel ideale mix, waardoor we zowel een brede als diepgaande blik hebben op ICT. Inkoop, privacy, firewalls – alle leden van Kien hebben de beschikking over wat ze maar nodig hebben op het gebied van ICT. En dat mét de regie in handen.”

Want Kien werkt volledig vraaggestuurd. “Met enige regelmaat komen de leden bij elkaar om de trends en ontwikkelingen binnen het onderwijs te bespreken en om te bepalen wat Kien daarin zou kunnen of moeten betekenen.” Werkgroepen, bestaand uit medewerkers van de lidorganisaties en specialisten van Kien, richten zich op specifieke vraagstukken. “Omdat de leden gezamenlijk besluiten nemen, zijn de sessies enorm inspirerend. In samenspraak wordt er kritisch en deskundig gekeken naar oplossingen. Zodoende sluit het aanbod van Kien perfect aan bij de behoeften van de leden.”

Ik heb de coöperatieve vorm leren kennen als een slimme manier om diepgaande ICT dienstverlening te organiseren voor onderwijs.

Waarom niet nog meer samen?

Met het groeiende belang van de digitale wereld en de integratie ervan met het dagelijkse leven, werken en leren, groeit ook de behoefte aan kennis en vaardigheden. De leden van Kien hebben besloten om ook de digitale geletterdheid en vaardigheden vanuit de coöperatie vorm te geven.

In 2018 besloten de leden om een regionaal expertisecentrum te organiseren wat nu de naam Kien Kennis heeft gekregen. Het idee van Kien Kennis is

dat je kennis met elkaar kunt delen. Het bestaat uit drie onderdelen:

- de Academy, een online leeromgeving voor docenten,
- het Experience Lab, een fysieke plek voor het ervaren van de nieuwste innovaties,
- en Talks, waar specialisten aan het woord komen en workshops aangeboden worden.

“Het is mooi om te zien dat de verschillende onderdelen van Kien elkaar versterken,” vertelt Bas Hansen over het expertisecentrum. “Wanneer we bijvoorbeeld binnen Kien Kennis een virtual reality set aanschaffen om de lessen te verrijken, horen daar richting de docenten ook instructies en een verhaal bij. De virtual reality brillen zijn beschikbaar in het Experience Lab als leskist. De bijbehorende workshop zit in Talks. En de online lessen maken deel uit van Academy. Zo krijgt Kien Kennis vorm. We hebben zelfs een studio om content op te nemen die we binnen de Academy online aanbieden.”

Voordelen van de coöperatie

... voor ICT'ers “De coöperatie Kien zorgt dat haar eigen medewerkers in het onderwijs uitdagingen vinden. Het blijft niet bij het generalistische ICT-werk van een school. Ze krijgen de ruimte om zich naar interesse te ontwikkelen en te specialiseren, gestimuleerd door collega's in hun vakgebied.”

... voor leveranciers “Schaal maakt het aantrekkelijker om zaken te doen. Als leverancier van Kien bedient je zo'n 24.000 leerlingen en bijna 4000 medewerkers. Voor zo'n aantal kun je echt tijd maken en alles uit de kast halen. Kien is een partij die bijna alle sectoren bedient waardoor Kien als kennispartner sowieso waardevol is.”

... voor scholen “Voor leden zijn de voordelen legio. De drie belangrijkste. Ten eerste de diepte van de dienstverlening. Belangrijk, gezien de toenemende complexiteit van ICT. Ten tweede de controle. Leden zijn betrokken bij elke keuze. Ten derde natuurlijk het inkoopvoordeel.”

... voor leerkrachten “Met alle steun op het gebied van digitale middelen en alle hulp met het gebruik ervan, kun je je volledig focussen op het primaire onderwijsproces. Wil je bijdragen aan de toekomst van het onderwijs? Je hebt volop kansen om betrokken te worden bij digitalisering.”

... voor leerlingen “Geniet van een storingsvrije schooltijd. De basisvoorwaarden kloppen en je leerkrachten zijn er voor je. Met eigentijdse leermiddelen ontvang je toekomstbestendig en leuk onderwijs.”

... voor bestuursleden “Je bent eigenaar van Kien en houdt zicht op en controle over de coöperatie. Een mooi neveneffect van de samenwerking is het regelmatige contact met andere schoolbestuurders, waarbij ideeën en zienswijzen uitwisseling vinden.”

Dit kan overal

Bas Hansen kent de wereld van ICT, zowel binnen het onderwijs als in het bedrijfsleven. Voor de ervaren IT directeur is het de eerste keer dat hij werkt binnen een coöperatieve organisatievorm. “Nooit eerder heb ik leiding gegeven aan een coöperatie. Het is een fijn model, ook voor de dienstverlenende partij. Als commercieel bedrijf bereik je dit niveau van vertrouwen nooit. Met wie je ook aan tafel zit, hoe graag je ook wilt helpen – niemand vergeet dat je er zit om geld verdienen. Als coöperatie heb je dat niet want er is geen winstbejag, we worden immers gefinancierd door onze afnemers, onze leden. We zijn totaal niet verdacht en dat schept een heel ander uitgangspunt. Vanuit vertrouwen ontstaat openheid. En dankzij die openheid komen de beste oplossingen.”

Hoe ziet hij de toekomst van de coöperatieve organisatievorm? “Wat hier in de Drechtsteden kan, kan natuurlijk op meer plaatsen. Scholen zijn in meer of mindere mate van elkaar afhankelijk omdat leerlingen doorstromen. Daarom is het wenselijk dat je begint met een grote organisatie, bijvoorbeeld een ROC of universiteit. Je hebt dan direct een bepaalde massa, waarmee je satellieten als basis- en middelbare scholen kunt aantrekken. Het is belangrijk dat bestuurders kennisnemen van hoe ICT en digitale geletterdheid hier invulling krijgen. ICT zal in de nabije toekomst hoogstwaarschijnlijk opgenomen worden in het curriculum. Kien wil graag een voorbeeld zijn.”

Opbouw diensten Kien

Kien heeft haar dienstverlening opgesplitst in de volgende drie componenten:

Kernpakket

Dit zijn de organisationele voorwaarden voor Kien, waarvan de belangrijkste de ICT-medewerkers en de huisvesting zijn.

Basispakket

Dit zijn diensten waar alle leden behoefte aan hebben, zoals ICT-infrastructuur, inkoop en support.

Pluspakket

Dit zijn de aanvullende diensten waar een lid of enkele leden specifiek behoefte aan hebben, bijvoorbeeld telefonie of bewakingscamera's.

Investering

Als coöperatie heeft Kien geen winstoogmerk. Kosten voor de kern- en basisdiensten worden verdeeld over de leden. Kosten voor plusdiensten worden verdeeld onder de leden die ze afnemen.

Coöperatie: het blijft een goed idee

De bekendste coöperatie in Nederland is in 1871 opgericht. Door boeren, om in eigen beheer de verwerking van hun zuivel te organiseren. Vandaag behoort FrieslandCampina tot de grootste zuivelondernemingen in de wereld. In de agrarische sector zie je sowieso veel coöperaties. Bloemenveiling FloraHolland, groente- en fruitbedrijf The Greenery en uiteraard de Rabobank.

In de jaren negentig schoot de coöperatieve gedachte wortels op overheidsniveau. Gemeenten en instanties zochten samenwerking in onder meer innovatie (Dimpact), afvalverwerking (MidWaste), parkeerbeheer (ParkeerService) en – dat ook – ICT (WiGo4It). Sinds 2000 ontpoppen in Nederland lokale duurzame energiecoöperaties. Buurtbewoners organiseren in gemeenschap hun groene energievoorziening.

En dan zijn er nog twee ICT-coöperaties in het onderwijs, waarmee Kien goede relaties onderhoudt.

Binnen SURF, opgericht in 1986, werken ruim honderd universiteiten, hogescholen, mbo-instellingen, umc's en onderzoeksinstituten samen. Coöperatie SIVON vertegenwoordigt en bedient 4101 scholen in het primair en voortgezet onderwijs.